

ĐÔNG TÂY CÓ NÊN GẶP NHAU?

Viết bởi kim thanh (NLGO)

Thứ bảy, 16 Tháng 6 2012 08:22

Trong bài thơ “The Ballad of East and West”, vào khoảng năm 1892, văn hào Anh Rudyard Kipling có viết: “Ôi, Đông là Đông, và Tây là Tây, và không bao giờ có hai gặp nhau”. Hơn một thế kỷ trôi qua, câu thơ mang niềm thơ vụng về ngây ngô của một người đã yêu Đông Phương nghìn năm quê hương mình nay trở thành lời tiên tri. Và hơn bao giờ hết, nó chĩa đũa ngọan mọt chân lý gần như tuyệt đối tới Mĩ quốc này, nơi có hàng trăm chủng tộc khác nhau đổ về tận biên giới để ăn uống thành một melting pot ngoạn mục, đầy màu sắc và đầy mùi vị. Trong đó, dĩ nhiên, có gặp một triệu dân Việt chúng ta.

Ở một nghĩa nào, Đông Tây khác biệt cũng là điếu hay. Không ai đòi hỏi chúng ta quên cội nguồn, quàng đi mũ và cặp kính, bởi văn hóa là kho tàng để đi cha ông đã chắt chiu gầy dựng từ hàng thế kỷ, và là niềm hãnh diện chung của dân tộc. Một số thiêu niên lên học sinh tới Mĩ, tiếp thay, đã quên hay không biệt điếu này, vì thơ trở thành “không gì ng ai”, Mĩ không ra Mĩ, Việt không ra Việt, bởi Đông là Tây chớ gì. Chẳng hạn, coi thơ ng bìa mĩ, ông bà. Thấy khách vào nhà, không chào hỏi, cứ trở mặt ra ngó. Bữa bìa mĩ giũc, chúng chớ “hi” một phát, rồi bìa n, không cớ gì, không cúi đũa. Không hiểu phép, “gũi đũa bĩa vãng” là gì. Cha mĩ la mĩ ng học tát tai một cái là giũ cĩ nh sát, hay 911, hay mách cô giáo. Mong số m đũa c mĩ i tám tuũ i đũa thoát ly gia đình. Chĩa kũ viũc xãm mình, con trai xũ lũ tai, tóc chĩa, nhuũm đũa màu. Vân vân... Các em nói tiếng Anh như gió, sinh hoạt và suy nghĩ y hũt Mĩ con, hũc giũ i hũn ngũũ i, và trên giũ y tũ là công dân Mĩ thũt đũa y, nhũng vũn không đũa c dân Mĩ giũ i là Mĩ, có chũng chũ là Vietnamese-Americans, không đũa c chũ p nhũn vào trong xã hũi đũng kín cũ a hũ.

Vì sao? Vì yũ u tũ chính, nũu không nói duy nhũt, cũ a kũ thũ, ít ra tũ i Mĩ, là màu da, chũ không phũ i tiếng nói, tũ p quán, hay chũ ng tũ c. Dân da trũ ng, mũt xanh, tóc vàng đũn tũ bên kia Đũa i tây đũa ng, kũ cũ Đông Âu và Kosovo, nói tiếng Anh đũa y accents, có mũ y ai bũ kũ thũ? Lũ y ví đũa Henry Kissinger, mà tôi xem nhũ mũt tên đũa ng lũa bũ i cũ a lũ Việt Cũ ng: giũc Do Thái, sinh tũ i Đũa c, nói tiếng Anh nhũ ng trũ ch, khó nghe, vũ y mà vũn leo lên đũa n chũ c Bũ trũũ ng ngoũ i giao! Ngũũũ i da đen con cháu nô lũ tũ thũ i lũ p quũc, và ngũũũ i Tàu lũ các chinatowns, San Francisco hũc Seattle, mà tũ tiên là phu đũa ng rũ y xe lũ a xuyên bang cách đũa gũn hai thũ kũ, biệt rõ điếu này, hũn ai hũt. Chũ a nghe ai giũ i ngũũũ i Nga hay ngũũũ i Pháp nhũ p tũ ch là Russian-Americans hay French-Americans, đũa c dùng cho tũ t cũ ngũũũ i da trũ ng đũa n tũ Âu Châu, mũt cách sai lũ c. Trái lũ i, dân da đen và da vàng đũa c cũ u ái đũa t tên là African-Americans hay Asian-Americans. Sau vũ khũ ng bũ 11/9, các ông Á rũ p Muslim, đũa n tũ

ĐÔNG TÂY CÓ NÊN GẶP NHAU?

Viết bởi kim thanh (NLGO)

Thứ bảy, 16 Tháng 6 2012 08:22

Trung Đông, râu ria xồm xoàm, da nâu sẫm hay tai tái, trở thành môc tiêu nghi ngờ, dù họ nói thì tiếng gì.

Ngay ở Mỹ tôn trọng truyền thống, văn hóa của di dân, vì luật định và do tình cảm, tính hiếu kỳ, họ cần chú ý nghi ngờ, làm ăn, sự vi phạm luật chế ng họ. Quả vậy, chưa hề có bài báo Mỹ nào công khai chế trích, khinh chê tập thể của chúng ta, ngoại trừ việc ăn thịt chó (California có đạo luật bắt cấm vi phạm). Tuy nhiên, báo tin truyền thống, văn hóa không có nghĩa là chúng ta ôm khư khư cái d, cái c h, thách đ tin trình đào thải của văn minh thế giới. Câu ca dao “Ta với ta tìm ao ta / Dù trong dù đục ao nhà vẫn hơn” chỉ có giá trị tin ng đ, và trên bình diện khách quan, có thể hiểu như một tâm trạng thế giới, chế độ ng, họ c c chấp. Ao trong thì quá tốt, như ng ao đục thì qu là một v sinh, vào tìm làm sao khi bị gh !

Nhưng ví dụ về “ao đục” khá nhiều. Chế độ h n thói ch i m ng, đánh đ p con cái, quan niệm chế độ chúa v tôi, truyền nam khinh n. Họ c luân lý “tam c ng ngũ th ng” và thuyết “tam tông” (tông cha, tông chế ng, tông con trai) bắt công, l c h u đ c đ t ra đ đàn áp ng i dân và ph n đ i chế đ quân chế, phong kiến đ c tài. Họ c b nh đ k, chia r, cá nhân chế nghĩa, nói x u đ ng h ng đ c xem nh b t tr n i có đồng dân mình và xác nh n b i ng i ngo i qu c và c chúng ta. Họ c t t nói chuy n oang oang (b ng tin ng Vi t, dĩ nhiên) trong s M, truyền h c (các bà khi đi đón con, cháu), trên xe bus, g i nhau i i, ch i con, cũng b ng tin ng Vi t t i các siêu th, hàng quán. Họ c thi u kiên nh n, không chế u x p hàng chế đ n l t mình, x rác, kh c nh, h mũi b a bãi n i công c ng –nh ng đi u đã quá quen m t n i quê nhà. Sang đây, s ng nh x ng i, chúng ta c n uy n chuy n thích nghi v i t p t c, n u không nói phép xã giao thế ng th c, và văn hóa của dân b n x m i hy v ng thành công, đ c kính trọng, và s c m thông gi a nh ng dân t c m i có c may trở thành t t đ p.

Y là chế a nói đ n r c r i v i pháp luật. Đánh con (và đánh v, đánh chế ng) có thể vào tù nh chế i, k c ng i da truyền. V m t ng i m M qu n Washington (Oregon) cách đây khá lâu, b đ a ra tòa chế vì đánh vào mông con m y cái b ng dây n t là m t b ng chế ng –m t t i khá l lũng đ i v i ng i Vi t dù đ c M hóa cách m y. V a r i, l ng vi n Anh bi u quy t đ o luật cho phép cha m đét vào mông con cái đ d y đ, nh ng còn thông m t đi u ki n là “ph i nh nh àng” thôi. Ng con nít b ng cách s vào chế kín, nh thói quen nhà quê Vi t Nam, s b k t t i xâm phạm tin t h nh (sexual abuse), và m t di dân Vi t t i Portland lúc m i sang đã b th a vì hành đ ng này và đ c tha sau khi Tòa nghe gi i thích v t p t c. Nhìn chăm chăm m t em bé, hay b t chuy n v i em t i m t siêu th, chế ng h n, hãy coi chế ng, có thể b ng i m nghi là “m mìn”, nh t là n u mình là da đen, da đ, da vàng, da nâu, da tái. Đ c b o v k nh v y, th o nào trở con M vô tình bi n thành môc tiêu đáng s, c n ph i kính nhi vi n chi, và h u qu là chúng c m th y cô đ n, thi u tình thân m t c a ng i l n –đ i u mà m t s nhà tâm lý M b t đ u than phi n. Còn n a, đã x y ra lâu r i chuy n m t h c sinh Vi t đ n truyền ng M v i l ng b m đ u c o gió. Đ i di n c ng đ ng Vi t Nam ph i sui

ĐÔNG TÂY CÓ NÊN GẶP NHAU?

Viết bởi kim thanh (NLGO)

Thứ bảy, 16 Tháng 6 2012 08:22

bớt mép gì thích, nhà trẻ ng mớ i chớ u thông cớ m, không mớ i cha mớ ra hớ u tòa. Đi u mớ a mai thú vớ là bầy giớ phớ ng pháp cớ o gió đớ c nớ m vào mớ c trớ liớ u Đông y đớ i danh tớ chớ a có trong tớ đớ n, coining (lớ y tớ chớ coin là đớ ng xu, coining là thuớ t cớ o gió bớ ng đớ ng xu).

Phớ nớ, lớ u tiên sớ hai trong đớ ng cớ p xã hớ i Mớ, sau con nít, cũng gây phiớ n lớ y không kém cho giớ i mây râu. Ông chớ ngay tình khen mớ t cô nhân viên trớ đớ p rớ ng cô có sóng mớ t khuyneh thành khuyneh quớ c, hay cô trông hiớ n nhớ ma sớ, chớ ng hớ n, hoớ c trong thang máy lớ giớ m lên chân mớ t bà sớ n sớ n, đớ n tuớ i hớ i xuân, có thớ bớ thớ a vớ tớ i “tớ ng tình”, “xách nhiớ u tình đớ c” nhớ chớ i. Tuần báo Pháp Paris Match mớ y năm trớ c có đớ ng mớ t bài phóng sớ vớ các vớ kiớ n thớ a thuớ c lớ i ruớ i bu lớ m cớ m này, chớ thớ y tớ i Mớ –nớ c mà ai cũng có thớ kiớ n ai và luớ t sớ đớ ng hớ n kiớ n cớ (nuôi gà đớ cho nó gáy lúc 4 giớ sáng cũng bớ hàng xóm kiớ n). Ông tớ ng thớ ng Clinton suýt bay chớ c vì cái tớ i thích đớ c thớ i kèn (har)monica. Trái lớ i, lớ Pháp, xớ tớ do luyớ n ái thớ giàn (Tớ ng thớ ng Mitterrand lên nuôi đớ a con rớ i mớ y năm liớ n tớ i đớ n Élysée, bớ phát giác, mà dân Pháp chớ ng ai buớ n tớ khớ; Chirac lúc còn là thớ trớ ng Paris, nghe đớ n, có mớ t call girl là mớ t ca sĩ Viớ t Nam, mà có “chớ t thớ ng tây” nào; đớ i tớ cớ a Sarkozy không thớ m tho hớ n, cũng vớ nớ vớ kia, mà có sao đâu; tân tớ ng thớ ng François Hollande có hai bà vớ liên tiớ p không bao giớ cớ i, mà có ông Tây bà Đớ m nào đớ t vớ n đớ, so what? et alors?), và các cô đớ m lớ y làm thích thú hoớ c hãnh đớ n đớ c “xách nhiớ u” (harcèlement) theo kiớ u đó vì cho rớ ng mình có đớ p ngớ i ta mớ i chú ý, xớ u thì ma nào thèm quớ y rớ y. Cũng có lý!

Mớ i đây, theo tớ The Oregonian, có hai chớ em nhà kia trên 60 cái xuân xanh, mớ t hôm buớ n tình, vắc đớ n kiớ n Tòa Tớ ng giám mớ c Portland đòi bớ i thớ ng hàng triớ u đô la, vớ i lý do bớ mớ t linh mớ c coi xớ cớ ng bớ c lúc còn vớ thành niên, tớ c là gớ n 50 năm, mớ c dù ông linh mớ c đã vớ chớ u Chúa tớ lâu rớ i. Âu đó cũng là mớ t đớ c đớ m cớ a Mớ quớ c, nớ i phong trào phớ nớ đòi quyớ n bình đớ ng dớ ng cao, đớ đớ n nhớ sóng thớ n. Dù đã hớ i nhớ p đớ y đớ, dù chớ nghĩa đớ y mình, đàn ông Viớ t, vì thớ, khi khen ngớ i hay ôm hôn (hug) mớ t phớ nớ Mớ, cũng nên thớ n trớ ng vớ miớ ng mớ m cũng nhớ bàn tay năm ngón. Tớ t hớ n, không khen, không ôm. Cớ n tớ c lúc nào chớ vô áy náy, cớ nhân đã đớ y nhớ vớ y tớ chớ ng sai.

Giai cớ p thớ ba trong xã hớ i Mớ là ... súc vớ t, trên cớ đàn ông. Có hàng chớ c luớ t lớ cho viớ c nuôi chó, mèo. Ngớ c đớ hoớ c hành hớ chúng là vào tù. Chó cớ n chớ t ngớ i phớ i có án tòa mớ i đớ c đem đi bớ n bớ, nghĩa là không đớ c tớ tiớ n “xớ lý” (danh tớ VC) tớ i chớ. Đi xa bớ mèo đớ i nhà, chớ nhân bớ cồng tay –nhớ ng đớ u mà dân ta khi còn lớ Viớ t Nam và dân Á Châu không tớ ng tớ ng nớ i. Ăn thớ t chó thì Mớ và Âu Tây cho là mớ i rớ, vì theo hớ chó là giớ ng vớ t trung thành, nhớ ng hớ giớ t ngớ a ăn thớ t thì “no problem”, dù ngớ a cũng trung thành không kém chó. Mớ i năm, tớ i Portland, các đoàn viên phong trào bớ o vớ súc vớ t biớ u tình phớ n đớ i trớ c các tớ m bán áo choàng lông thú và McDonald’s vì bán hamburger kớ p thớ t bò. Cô đào “chuớ ng cớ i”

ĐÔNG TÂY CÓ NÊN GẶP NHAU?

Viết bởi kim thanh (NLGO)

Thứ bảy, 16 Tháng 6 2012 08:22

Brigitte Bardot, nay vừa già (lúc còn trẻ có hàng tá nhân tình) làm lãnh tụ phong trào này tại Pháp, tuyên bố thích súc vật hơn người (đàn ông, dĩ nhiên).

Đông Tây không gặp nhau trong nhiệm vụ chuyên dài khác nhau. Tất nhiên việc hai người cùng phải đi ngoài đường. Tôi đi quê ta, sẽ không sao cả nếu hai anh đi cùng nhau đi dung dăng dung dờ dạo phố, hoặc hai cô nàng vai kề vai thò thò bên nhau trêu chọc công chúng. Mẹ, người ta kể, sẽ bắt nghi là gay hay lesbian. Điệu bộ là dù đứng tính luy luy ái chà chà pháp luật cho phép và bạo lực, và đứng phép chào nhau tôi vài người (và việc chào hỏi như thế mới đây đứng anh chàng lấu cá Obama công khai ông họ, vì nhu cầu hỗ trợ phi vụ), nhưng ai cũng người bỏ liếm vào thành phố đó.

Còn về ngôn ngữ không lời (nonverbal language), tức ra dấu bằng tay, Đông và Tây hoàn toàn trái ngược. Một ví dụ: đi kêu, gọi ai, người Mỹ và Pháp đưa ngón tay hay bàn tay lên, úp vào trong, như vậy chớ, nhiệm vụ người Việt ta lấy đó làm buồn. Người khác, cũng trong hành động này, nếu ta úp bàn tay xuống, người Mỹ thì nói ta ra dấu “bye bye” và sẽ chào lấy ý họ. Giơ ngón tay giữa (trên bàn tay năm ngón của anh nằm vùng Trung Công Sơn) lên để với người Việt mình chớ có nghĩa gì, nhưng để với người Mỹ là chửi Đ.M, có thể gây máu như chửi. Bàn chân để với ta họ chấp, dõ bõn, nhưng để với người Mỹ, có óc thực tế hơn, đó chớ là một bộ phận như một bộ phận khác trong cơ thể. Cho nên việc học sinh gác chân lên bàn để đứng thoải mái trong lúc thầy giảng bài là thói quen, không có gì vô lý. Khi nói chuyện, người Mỹ nhìn thẳng vào mắt người đi đi nhìn để chớ ng tự mình ngay thẳng, chú tâm, người Việt (và Á Châu) thì nhìn nơi khác để biết họ kính trọng, để biết để với bậc cao niên. Người Mỹ trả lời thẳng (yes hay no, cùng lắm là I don't think so để chớ chớ), người Việt vòng vo tam quốc, cả nói, sẽ làm mất lòng, nhất là khi phải nói no. Người Mỹ kể họ với để đi, hay cá nhân, còn người Việt mình, dù thân hay sẽ, có thói quen họ, và muốn biết cho bằng để (dù các “nhân nhân” để đi thẳng, trong sẽ có kẻ hèn này, né tránh, lấy qua chuyện khác) với tuấn tác, lấy ng bõn, bõn họ, tình trạng gia đình, một cách thẳng khô, có khi họ sẽ pounds cả một bà mẹ mập, một chớ thẳng người ta chớ! Để với dân Mỹ, để đứng họ và đứng giở rớt quan trọng và để để coi như thế để để xã giao, lấy ch sẽ và thẳng thẳng, còn người mình có thẳng tà tà (trừ khi để sẽ làm, sẽ bõn để), coi thẳng cái họ (kể cả với bác sĩ), và thẳng giở là cao su (chớ không phải vàng bõn). Để để biết, để để để. Không biết cái thẳng thẳng này phát sinh từ bao giờ, nhưng nay trở thành truyền thống của người Việt lấy uong, bõn cả nói nào. Để để để ghi rõ một 5 giờ, mà 7 giờ với có nhiệm vụ kể để để để nh để, tự nhiên như người... Hà Nội, và mãi để 8 giờ, sau khi phải nghe anh chàng MC, thẳng thẳng pha trò rớt vô duyên, thẳng thông qua một lộ thẳng để để để, khách một để để để cho húp muống xúp để u tiên, đã ngu để tanh. Chớ để để để khách Mỹ, luôn luôn để để để giở, người chớ dài cả cả! Một sẽ người Việt cũng muốn đứng giở lấy, nhưng nghĩ rằng ai cũng thẳng, để để ta để sẽ, không khéo mang thẳng tham ăn tham uống.

Có hai để để để, không biết hay hay để, không thẳng người Á Châu khác, làm điên để người Mỹ. Để u tiên, thẳng “để”, mà họ cho là “vô cùng khó hiểu”. Yes có nghĩa yes, mà no cũng có nghĩa yes, như vậy để với họ ta hiểu thành thẳng, hoặc không giở lấy họ. Họ đâu biết rằng tùy cách để để để và giở nói, tùy nét mặt và chớ kèm theo, thẳng của người Việt Nam hàm chớ a nhiệm vụ nghĩa. Không họ để để để. Có khi không hiểu, nhưng không hiểu họ hiểu. Có khi là

ĐÔNG TÂY CÓ NÊN GẶP NHAU?

Viết bởi kim thanh (NLGO)

Thứ bảy, 16 Tháng 6 2012 08:22

“không”, nhưng không dám nói thẳng thừng, như trong hợp tác với một người hay một người tình (khi tình yêu chưa chín). Có khi che giấu sự bất rí, lúng lẫm. Chính người Việt Nam với nhau còn hiểu lầm, hiểu sai nhau quá.

Rồi đến nay cũng khó hiểu tình hình cái đời trên. Như Cười Bí Hiếm, nếu đúng theo từ Enigmatic Smile trong sách về Mỹ. Dĩ nhiên nụ cười này không dính dáng đến đôi môi hé mở bất hạnh của La Joconde, hay cái cười “hì” vô cớ của dân “Annam” ta mà của Nguyễn Văn Vĩnh, chủ nhiệm Đông Dương Tạp Chí, đời trước qua, đã mô tả và chê bai trong bài “Gì cũng cười”. Nó đúng lúc dùng để nói mỉa mai không thể (hoặc không muốn) diễn đạt chính thức bằng lời: chào hỏi, xin lỗi, cảm ơn, đồng ý, từ chối, mặt cười, v.v..., đôi khi để duy trì yêu cầu của.

Chúng ta cần biết các hình thức thích ứng với môi trường đang sống, đó là lẽ đương nhiên. Nhưng trong xã hội quá đầy đủ người mình cần biết, thì nghệ thuật có Tiếng Dữ Khó Hiểu và Như Cười Bí Hiếm hiện hành, đời trước, vô tình này. Bởi không dân tộc nào trên thế giới có tình dục và nụ cười như thế đó, và như vậy người Việt mình, đặc biệt các quý tộc, có sức hấp dẫn là thế giới để vui vẻ, và đó mới thật là văn hóa, chứ không phải phở gà, cháo giò, bún bò Huế, bún chả Hà Nội, mà ai bây giờ cũng làm được, kể cả các anh Tàu đến từ Bắc Kinh, Hồng Kông. Nói thẳng, nói thật, nói thẳng như Tây Phương sống làm một tiêu ma là của xã giao thì phải, cần thông. Cũng như của tình yêu.

Kipling chắc hẳn đã than thở về người Việt Nam. Bởi vì người Đông và Tây gặp nhau, sẽ còn gì quy định nữa đây, họ thì?

□

kim thanh

Portland, 2010, 6/2012